

Szocialista integráció

A Barátság olajvezetékek 15 éve

1962 februárjában indult el 4 és fél ezer kilométeres útjára a szovjet kőolaj, a hosszú csővezeték a csehszlovákiai Slovnaft kombinát tartályaiba torkollott. Bratislava volt az első „kikötő” a Barátság-olajfolyó partján. Utána következtek a magyarországi Százhalombatta, a lengyelországi Plock és az NDK-beli Schwedt.

Tizenöt év telt el azóta. A szlovák főváros régi üzemének helyén született Slovnaft kombinát évi termelékenysége ma millió tonnák mérhető. Választéka nagy: a kenőolajtól a motorüzemanyagig több mint százféle termékfajtát állítanak elő.

De nemcsak az ipari létesítmények változtak meg, városokká terebélyesedtek a Barátság-vezeték mentén levő apró falvak. Ez történt például Százhalombattával is, ahová 1962 szeptemberében érkezett meg az első szovjet olajszállítmány. Nyolc évre rá Százhalombattát városná nyilvánították.

A Barátság-kőolajvezetéknek az integrációban játszott jelentős szerepéről beszélgettem Székér Gyulával, a Minisztertanács elnökhelyettesével. Szó esett az akkor még új létesítményről, az etilénvezetékéről, amely a magyarországi Leninvárost köti össze a szovjet Kalus-sal.

— De hiszen ez is a Barátság származéka — jegyezte meg Székér Gyula. — Az olajvezeték hozzánk érkező szovjet kőolajból készíthjük az etilént, a többletet pedig az új csővezeték Kalusba irányítjuk. Ott poliklorvinilt, a műanyaggyártás fő komponensét készíthetjük belőle. Ezután a szovjet műanyagtermékek ismét átlélik a magyar határt, de már különböző áruk formájában.

A következő feljegyzés akkor született, amikor nemrégiben az NDK-ban jártam: az NDK-ban minden második gépkocsit a Schwedtben előállított benzín működtet. A gépkocsit olyan utakon száguldoznak, amelyek a Schwedtben készült bitumen borít. Az utak mentén földek húzódnak. A mezőgazdasági termelőszoftveket olyan műtrágyát szórnak a földekre, amelyeknek zsákján a „Schwedt” védjegy olvasható. Schwedt a Barátság-folyó NDK-beli „kikötője”.

— Az NDK vegyiparának átállítása a kőolajra több milliárd márkát hozott a népgazdaságnak. Az NDK ennek köszönheti, hogy igen rövid idő alatt a vegyipari hatalmak sorába lépett — mondotta Horst Stieger professzor, az NDK Állami Tervbizottsága közgazdasági intézetének igazgatója.

A Barátság-vezeték ipari központjainak szemléjét tovább folytatjuk a lengyelországi Plockban. 1963. november 27-én új lappal bővült az ősi város krónikája: Plockot bekapcsolták a kőolajvezeték-rendszerbe.

Ma a várost a „lengyel petrokémia fővárosának” nevezik: Lengyelország benzint, gázolajat, valamint a műanyag- és műszálgártáshoz szükséges termékeket kap innen. A petrokémiai kombinátban hétezer ember dolgozik.

„Minden egyes ország érdekében, a szocializmus érdekében!” — ez, a hatvanas évek elején, a Barátság-vezeték építéskor született jelszó ma is időszerű. Az orenburgi gázvezeték, az usztyilimszki cellulózzár, a vinyilca — albertirszai villamos távvezeték építőinek internacionalista kollektívái továbbra is ennek a gondolatnak a szellemében dolgoznak.

Jurij Szinyakov (APN—KS)

Évente kétezer újabb olvasó

Üzemek és könyvtáraik

Nemrégiben éles hangú vita folyt arról, hogy szükség van-e brigádkönyvtárakra. A polémia azután keletkezett, amikor egy szocialista kollektíva önerőből létrehozott egy saját tétát, majd versenyre hívta a vállalat több brigádját: kinek lesz több és jobb könyv egy év múltán a polcán.

A brigádkönyvtárak rendszerének kialakítása módfelelt üdvös volna mindenütt — így az egyik tábor; a másik: ilyesfajta kezdeményezésekről, mivel értelmük sincsen, szó se essék. Érdekesek voltak az érvek is; azokat a könyveket, amelyeket maga vásárol a brigád, tagjai egészen biztosan el is olvassák. Ezzel szemben: az üzemi, vagy a városi könyvtár a maga nagyobb választékával, könyvet ajánlani is tudó szakemberével feleslegessé teszi a párhuzamosságot, no meg előbb is.

Két egymásnak ellentmondó állítás közül vagy csak az egyik igaz, vagy még az sem. Hogy a vitatkozók között sikerült-e békességet teremteni, nem tudom, és talán nem is ez a fontos. Egy kollektíva többet-jobbát akarása nyilvánvalóan dicsérendő, ám ez esetben gyanítható: tényleg felesleges. A baj másutt lehet. Nehezen tudom elképzelni, hogy olyan helyen, ahol jól működik az üzemi könyvtár, bárkinek is eszébe jutna saját pénzen vásárolni olvasnivalót.

A Szakszervezetek Országos Tanácsa a következőkben határozta meg a munkahelyi könyvtárak feladatait: „a munkahelyeken biztosítsák a közművelődési könyvtári szolgáltatásokat, neveljék a dolgozókat olvasásra, segítsék olvasási szokásaik kialakítását. Tevékenységükkel a szakszervezeti nevelőmunka célkitűzéseinek megvalósulását segítik elő, a politikai, világnézeti nevelést, az általános és szakmai műveltség gyarapítását, az irodalmi és művészeti ízlés fejlesztését.”

— A szakszervezeti könyvtári hálózat — mondja Csánádi Józsefné, a Szakszervezetek Csongrád megyei Tanácsa központi könyvtárának igazgatója — az egy-egy magyar könyvtári rendszer része, de természetesen speciális feladatai vannak. Ezek közül először a munkásművelődés segítését említem. Szegeden 54 800 dolgozó ellátásáról gondoskodunk. A beiratkozott olvasók száma 17 ezer; közülük 10 ezer fizikai dolgozó, ezeknek háromnegyed része szocialista brigád tagja. Az elmúlt évben nyolcvanezer látogató fordult meg könyvtárainkban és több mint háromszázezer kötetet kölcsönözött. A hálózatban egyébként a központi könyvtár mellett egy körzeti, tizennégy önálló és negyvenhét letéti fiók tartozik.

— Elsőként a munkásokról beszélt...
— Különös örömmel, hogy tavaly óta kétezerrel gyarapodott a munkásolvasók tá-

bora. Megfigyeltük, hogy a megyei vetélkedők és az olvasómozgalmak mennyire fokozzák a könyv iránti igényt. Ezért ezeket segítjük, de nem feledkezünk meg — hiszen ez is feladatunk — a kiscsoportos művelődési formákról sem. Az elmúlt évben a Csongrád megyében élő írőkkal igyekeztünk megismertetni a könyvtárak olvasóit, a szocialista brigádokat pedig egy vetélkedőre hívtuk fel, ami várakozáson felül sikerült.

— A könyvforgalom adataiból érzékelhetők az olvasási szokások változásai.

— Nekünk is feltűnt, hogy egyre nagyobb a műszaki könyvek iránti kereslet. Az általános előírások szerint

egy-egy letéti könyvtárban az állomány 35 százalékának kellene ebbe a kategóriába tartoznia. Mi azonban, látva a tendenciát, és a Műszaki Könyvhónap tapasztalatait figyelembe véve, ennél több ilyen jellegű könyvet vásárolunk. Megpróbáltuk néhány helyen, hogy együtt működtessük a közművelődési és a műszaki könyvtárt. Ez a forma is bevált.

— A jövő?
— Ebben az évben több mint félmilliót fordítunk a könyvállomány gyarapítására. A könyvtárosok tanfolyama pedig ezen a héten kezdődött. Ha jövőre újabb kétezer olvasó iratkozik be könyvtárainkba — nem leszünk elégedetlenek.

Petri Ferenc

Ismeretlen Kossuth-kézirat

Mindaddig ismeretlen, az 1848/49-es szabadságharc történetéhez érdekes adalékkul szolgáló Kossuth-kéziratra bukkantak Jánkmajtison. Az 1849 májusának első napjaiban keltezett szöveget Kossuth a kormány közlönye számára vetette papírra, s benne a Szemere-kormány jogkörét fogalmazza meg. Az értékes Kossuth-ereklye kalandos utat járt be. A közlöny tollnoka — mai szóhasználatunkkal, szerkesztője — a kéziratot Kossuth-párti lévén megőrizte, s azt a kiegyezésig rejtgette. Mint a kézirat-hoz csatolt leveléből is kitétni, 1867-ben a fegyverszüneti főtisztviselőnek adta át megőrzésre. Így került a kézirat a báró Vályi család tulajdonába, amelynek biruközpontja akkoriban Jánkmajtison volt. A bíról családtól még a felszabadu-

lás előtt egy építész vásárolta meg a kastélyt, teljes berendezésével könyvtárával együtt. A bibliotékából az évek során a padlásra került Pesti Hírlap lapjai között lapult felfedezéséig a kormányzó kézírata.

Ugyancsak a padlás rejtette beköthött Pesti Hírlap példányai között bukkantak rá egy másik szabadságharc-korabeli levelre. Irója egy — az aradi várörtönből sínylő — honvédtiszt, aki kivégzése előtt írta búcsúlevelét. A feladó és a címzett kilétét most a relikviák megtalálói, a jánkmajtisi honismereti szakkör fiataljai keresik, kutatják.

Az értékes kéziratokat védetté nyilvánították, s a tervek szerint azok a jánkmajtisi helytörténeti gyűjtemény anyagát gazdagítják majd.

Rádiófigyelő

Példabeszédek a házasságról

Ha a házasság intézményét megszüntetnék, minden bizonytalanságot csökkenteni kellene a vicclapok oldalszámát. Néhány erre specializálódott humorista pedig keresne más foglalkozást. A házasságok már csak azért is könnyű kigúnyolni, mert Móra Ferencel szövege alapvető ellentétre épülnek; mindenki mást akar — a nő a férfit, a férfi a nőt. Mindazáltal ez ideig ennek az intézménynek senkinek sem sikerült jobbat kitalálnia.

Mind ezek előrebocsátása után élek a gyanúperrel, hogy a házasságok közül Petress István *Mi, férfiak* című műsorát főként a gyengébb nem képviselői hallgatják fokozott figyelemmel hétfőnként. Ezek a beszélgetéssorozatok ugyanis csak látszólag szólnak kizárólag a férfiakról. Ugy, ahogy a pólusok is feltételezik egymást, itt is ott van mindig a nő, akinek meghatározó szerepe van a másik fél életében.

A vitaalap ezúttal a következő volt: „Mit jelent a nő a férfi mellett, mit jelent a családi háttér, a feleség támogatása, az örömei, gondok közös kicserélésének lehetősége?”

A kérdés első része, azt hiszem, méltán megsérthetett néhány feleséget; lévén, hogy értelmes és életképes kapcsolatok csak a teljes egyenlőség elvének

P. F.

Mit adunk el, mit keresünk?

A különleges árunak nem kell reklám

Szüksége lenne vadonatúj, kényelmes tevenyereg-re? Szalmából font, keleti varrodobozkára? Indiai atléttatikóra? Esküvői ruhájához nem talál fehér körömcipőt? Keresse fel boltjainkat... — valahogy így hangoznak a képzelt hirdetés, mely a bizományiba csalogatná a vevőket. Fantáziálásra persze semmi szükség — reklámra sem kell pénz költeni — hiszen Gyimesi László, a BAV szegedi bolt-hálózatának vezetője szerint is kétféle ember van: akitnek volt, s a kinek lesz üzleti kapcsolata a bizományival.

Megunt, de még más számára hasznossá válható holmikkal, költözéskor „kiselejtezték” bútorokkal, melyeket a házameletes épület lépcsőházába sem férnének be, a nagymamától örökölt porcelán figurákkal — ugyan mit teszünk? Bevesszük a bizományiba. „Élelmiszer és gépkocsi” kivételével jóformán mindent veszünk, amit az átlagember üzletben kereshet, s amit nem igényel az ipar. Ami lakossági szükségletet elégít ki — hivatalosan talán így foglalják össze azoknak az áruknak a körét, amelyek különféle formában ugyan, de átmennek a bizományosok kezén.

Életmódunk alakulásának — s életszínvonalunk emelkedésének — érzékeny mutatója, hogy mit adunk el, mit veszünk az Oroszlán lomban másként nehezebben eladható áruk átvétel-utcai, meg a Marx téri üzletben. „Huszonöt évvel ezelőtt — akkor épült ki a BAV szegedi hálózata —

még kocsit vettünk, lovas-tól. Nem győztük hallgatni a csipkelődő megjegyzéseket: hát szénátok van-e eie? Aztán következett a használt cipők, lódenkabátok korszaka, s mostanában már az ebédlő-, háló-, kombinált bútorra is alig akad vevő. De azért 25 év alatt egyetlen áru sem maradt a nyakunkon, különben még az eladótér is raktár lenne.”

Az értékesítési forgalom ideje, 38 és fél millió forintot terve négyféle tevékenységet fed. Az árbevétel 70 százaléka vételből-eladásból származik, ám a használt ruhaneműk helyét egyre inkább a műszaki alkatrészek, híradástechnikai készülékek, képzőművészeti alkotások, lakberendezési tárgyak foglalják el. A változások bővítésére, a különleges igények kielégítésére, például az importárak „terítésére” is alkalmas a BAV-hálózat, a tevékenység harmadik területe pedig a hivatalos értékesítés. Hatóságig ármegállapító joguk van a becsüsöknek, s így a várnálóságokkal, az ingatlankezelői értékesítőkkel is állandó kapcsolatuk van. S válladják a közvetítést — árbeccslel, számlázással — azokban az adásvételi ügyekben is, amikor magánszemély az eladó, s intézmény, vállalat a vevő.

A kereskedelmi forgás lomban másként nehezebben eladható áruk átvétel-utcai, meg a Marx téri üzletben. „Huszonöt évvel ezelőtt — akkor épült ki a BAV szegedi hálózata —

kesítési szerződéseket a bizományi. Mindkét fél jól jár, a gyárnak nem kell utaztatnia a központi elosztóba a termékeket, például a Szegedi Ruhagyár vagy a Minőségipógyár közvetlenül az áruházba irányítja a szállítmányt. A vásárló pedig olcsóbban juthat hozzá a textiláruhoz, a cipőhöz, vagy a nagybarackai ülogárnitúrához, a kocséri gyerek-szobabútorhoz, a hétvégi házakba tervezett kishútorokhoz. Olcsóbban, de ugyanúgy OTP-hitelre, házhoz szállítva, mint a bútor-szaküzletekből.

A cipő-nagykereskedelmi raktár helyiségeit a Dugonics téren a bizományi kapta meg, lakberendezési áruházzá és területi elosztó raktárrá alakítják át. Előreláthatóan 1977—78. télén kezdi az átépítést a Szegedi Építő Szövetkezet. Az üzlet megnyitása után — körülbelül egy év múlva — befejeződhet a bizományi boltjainak szakosodása: az Oroszlán utcában csak műszaki cikkeket, a Bajcsy-Zsilinszky utcában ruházati termékeket, a Dugonics téren bútor, csillárt, szőnyeget vesznek, s adnak el.

P. K.

Tanácskozás Budapesten a szocialista színházművészetről

„Kedden a margitszigeti nagyszállóban megkezdődött a szocialista országok színházi fősztályvezetőinek tanácskozása. A péntekig tartó összejövetelen kilenc szocialista ország — Bulgária, Csehszlovákia, Kuba, Lengyelország, Mongólia, az NDK, Románia, a Szovjet-

unió és hazánk — színházi szakemberei találkoznak. A budapesti konferencián részt vevők megtárgyalják a szocialista színházművészet időszerű kérdéseit, és a konzultatív jellegű találkozón szó lesz a szocialista országok színházi kapcsolatainak bővítéséről, elmélyítéséről is.